

Arto Lehti
Ortopedian ja traumatologian
erikoislääkäri, Poliklinikan
vastaava lääkäri

Pistohaava on salakavalin Hyvä hoito pitää haavan pikkuharmina

Kesä tuo tullessaan naarmut ja haavat, joista yleensä selvittää kotikonstein. On kuitenkin hyvä muistaa, että huonosti hoidetut tai hoitamattomat haavat tulehtuvat ja saattavat aiheuttaa vakavia ongelmia. Muista myös jäykkäkouristusrokote! Se pitää päivittää viimeistään, kun saa ison tai likaisen haavan.

Ehjä iho tarjoaa erinomaisen suojan lämpötilaa, kuivumista, mekaanista kulutusta sekä mikrobeja vastaan. Itse asiassa iho on ihmisen suurin elin, eikä sen merkitystä kokonaisterveydessä saa aliarvioida.

Ihon yleisin vamma on haava. Yksinkertaisessa haava (vulnus simplex) on kudostakos vain ihokerroksessa. Jos vamma taas ulottuu syvemmälle, kuten esimerkiksi jänteeseen tai verisuoneen, on kyseessä komplisoitunut haava (vulnus complicatum).

Haavan ensihoito

Peitä vuotava haava mahdollisimman puhtaalla materiaalilla kuten haavasidoksella, sideharsolla tai puhtaalla nenälinnalla. Mikäli vamma syntyy luonnossa, kannattaa käyttää mahdollisimman puhtaita vaatekappaleita.

Kiristysiteitä ei saa käyttää, ne kun aiheuttavat enemmän vauriota kuin ovat hyödyksi. Vuodon loputtua tai rauhoituttua riittävästi, puhdistaa haava. Poista ihosta vierasesineet kuten multa ja hiekka. Pese haavan ympäristö saippualla ja

vedellä, ja sen jälkeen jos ainetta on saatavilla, haavan puhdistukseen käytettävälle antiseptisellä liuoksella.

Aikaraja kuusi tuntia

Syvät haavat, jotka ulottuvat ihon päällikerroksen läpi, ja haavat, joissa epäillään olevan esimerkiksi jännevammoja, kuuluvat aina kirurgin hoitoon.

Haavan aiheuttava esine ”likaa” aina vaurioituneen alueen bakteereilla. Lisäksi normaalisti kaikkien iholla elää lukuisia määriä kilttejä bakteereja, jotka kuitenkin muuttuvat sangen ärhäköiksi päästyään ihon alle.

Ihon alla bakteerit lisääntyvät kuuden tunnin aikana siten, että mahdollisuus vakavaan tulehdusreaktioon kasvaa merkittävästi. Siksi pääsääntö on, että haava tulee saada suljettua kuudessa tunnissa.

Bakteerit aloittavat juhlat

Kosteaa, pimeää ja lämmin ympäristö on bakteerikasvulle ja siten tulehdukselle mitä otollisin. Jos haava on repaleinen, siinä on sellaista vaurioitunutta kudosta, joka ei kykene puolustautumaan elimistön omilla puolustusmekanismeilla mikä lisää bakteerikasvua entisestään.

Vaarallisin tilanne syntyy kun bakteerien ympäriltä puuttuu happi. Tuolloin kaikkien salakavallimmat mikrobit, niin sanotut anaerobit eli hapettoman tilan bakteerit, pääsevät vallalle. Likaiset pistohaavat, joita ovat kaikki eläimen puremat, ovat mahdollisia anaerobisen tulehduksen aiheuttajia, joten ne tulee hoitaa erityisen huolellisesti.

Haavan kirurginen hoito

Haavan kirurginen hoito aloitetaan haavaa ympäröivän ihoalueen puhdistuksel-

la. Sen jälkeen haava puudutetaan, jolloin toimenpiteestä tulee kivuton. Haavan tarkastuksella tarkoitetaan sen seinämien läpitarastelua. Tarvittaessa lääkäri poistaa havasta pahasti vaurioituneet kudokset ja kaikki vierasesineet. Haava-alue huuhdotaan steriilillä keitto-suolaliuoksella.

Haavassa voi olla vaikeita oheisvammoja, joita ovat isot verisuonivammat, jänteen katkeamat, hermovammat tai vaikka luunmurtuma. Jos niitä on, haavanhoidon on tapahduttava leikkaussalissa, jossa korjataan kaikki vammat samalla kertaa.

Haava pitää siistiä

Pisto-, repimä-, purema- ja ampumahavat pitää revidoira eli puhdistaa kirurgisesti. Vammautunut kudokseksi poistetaan varmuudella terveeseen kudokseen asti, ja joskus tervettä kudosta joudutaan avaamaan, jotta happimolekyylit pääsevät pilaamaan bakteerien juhlat.

Puremahaavoja ei ommella, vaan revidoinnin jälkeen odotetaan tarvittaessa useita päiviä, ennen kuin voidaan tehdä toissijainen sulkku, eli sulkea haava. Se tehdään vasta tilanteessa, jossa se tulehduksen estämisen kannalta on varmasti suotuisaa. Joskus haavat täytyy jättää tällaisessa tilanteessa auki, ja luonto parantaa haavan pohjalta lähtien.

Kun haava on huuhdottu, sen seinämät on yhdistettävä. Kirurgi ompelee haavan joko yksinkertaisella ompeleella tai niin kutsutulla patjaompeleella.

Langan vahvuus on tärkeää

Useimmiten toimenpiteen jälkeinen kysymys on, ”Montako tikkiä tuli?”. Takapihoilla poikaporukassa niiden lukumäärä useimmiten kasvaa todellisuutta suu-

Tiesitkö . . .

Monta ei haavatyyppeä

NAARMU, joka useimmiten syntyy pienellä, mutta terävällä mekanismilla ja ei ulotu kovin syvälle. Hoitona riittää useimmiten puhdistaminen antiseptisellä aineella.

VILTOHAAVA, suora ja terävän energian aiheuttama kudostakos. Leikkauksissa kirurgi tekee viiltohaavan päästäkseen muihin kudoksiin käsiksi, syvemmät viiltohaavat pitää puhdistuksen jälkeen ommella.

ISKUHAAVA, kova iskun aiheuttama vaurio, johon usein liittyy muitakin vammoja.

PISTOHAAVA, haavoista salakavalin. Terävän esineen, kuten neulan, piikin ym. aiheuttama syvä vaurio, iholla näkyvän pistoreiän perusteella ei voida arvioida sen syvyyttä. Vamman aiheuttavan kärjessä olevat mikrobit pääsevät syvälle kudoksiin ja voivat aiheuttaa syvän tulehduksen.

REPIMÄHAAVA, syvälle ulottuva haava, rikkoo kaikkea muutakin kudosta kuin ihoa.

PUREMAHAAVA, hampaat toimivat pistiminä, suussa elävät mikrobit pääsevät tunkeutumaan kudoksiin.

AMPUMAHAAVA, luodin aiheuttama kudostakos, joudutaan useimmiten hoitamaan leikkaussalissa.